

Datum
2017-04-04
Adress
Bergsgatan 17
Diarienummer

270:00594-2017

Miljö- och
energidepartementet

Yttrande över remiss från Miljö- och energidepartementet av Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02)

M2017/00026/Ee

Miljönämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Energikommisionens uppdrag är enligt direktivet att ta fram underlag för en bred överenskommelse om energipolitiken med särskilt fokus på förhållandena för elförsörjningen efter år 2025–2030. Miljönämnden ställer sig generellt positiv till Energikommisionens förslag och bedömningar för att möta framtida utmaningar inom energisystemet men önskar ett större systemtänk där olika energibärarens potentiella roll i energisystemet tas i beaktande i framförallt målformuleringarna. Miljönämnden önskar också ett tydligare ställningstagande vad gäller den långsiktiga synen på el- och värmeproduktion baserat på restflöden. Det är dock mycket positivt att stor vikt läggs vid utökade möjligheter för enskilda medborgare att vara en del av energisystemet och bidra till den pågående omställningen.

Yttrande

Miljönämnden ställer sig generellt positiv till Energikommisionens förslag och bedömningar för att möta framtida utmaningar inom energisystemet. Miljönämnden vill dock framföra följande synpunkter som bör beaktas i det fortsatta arbetet inom energikommisionen.

Energipolitiska mål

Energikommisionen föreslår följande mål för att möta framtida utmaningar inom energisystemet.

- Målet år 2040 är 100 procent förnybar elproduktion. Det är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut.
- Sverige ska år 2030 ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005. Målet uttrycks i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP).

Till skillnad från hur exempelvis Malmö stads miljöprogram är utformat, fokuserar det första målet enbart på elsystemet. För att nå målen om inga nettoutsläpp av koldioxidkvivalenter till år 2045 och dessutom undvika potentiell suboptimering, bör energisystemet ses enhetligt och målsättningar bör innefatta fler energibärare än el. En följd av ett sådant helhetstänk är att tydligare ställningstaganden skulle behöva göras vad gäller värme (och el-)produktion baserat på restflöden. För optimal systemnytta och långsiktighet bör det svenska energisystemet varken vara beroende av eller utesluta återvunnen energi. Det är naturligtvis önskvärt att exempelvis både svenskt och importerat avfall utnyttjas så högt upp i avfallshierarkin som möjligt, men att det i annat fall, till så stor del som möjligt, tas till vara i form av återvunnen energi i fjärrvärmesystemen.

Det andra målet är formulerat så att absoluta mängden minskad energianvändning genom effektivisering beror på den nationella ökningen av BNP. Det är bra att energianvändningsmål sätts i relation till produktivitet eftersom det är hur effektivt energi används som är relevant. Det kan dock ifrågasättas huruvida det ändå finns ett tak på hur mycket energi som kan anses rimligt att Sverige använder, i absoluta mått. I många sammanhang används begreppet ”decoupling” som nödvändigt för en hållbar utveckling, alltså att ökning av BNP sker utan ökad energianvändning. Om så skulle ske i Sverige bör det samtidigt finnas potential för att minska den befintliga energianvändningen genom energieffektiviseringsåtgärder. Målet skulle således kunna formuleras skarpare.

Energikommissionen föreslår att Energimyndigheten får i uppdrag att tillsammans med olika branscher formulera sektorsstrategier för energieffektivisering. Miljönämnden ser positivt på förslaget men vill poängtera vikten av att även kommunerna är delaktiga i framtagandet av strategierna, för att undvika att det blir branschisolerade och suboptimerade strategier med lösningar som leder till höga kostnader. Energianvändningen bör ses i sitt geografiska sammanhang och lokala symbioser inom och mellan olika energibärare bör utnyttjas för att nå optimal effektivisering.

Förnybar energi

Det är positivt att elcertifikatsystemet föreslås utökas med 18 TWh nya elcertifikat och förlängas till 2030. Det bör dock säkerställas att kvotkurvan är anpassad efter prognoser om utbyggnad och att den kan anpassas om prognoserna skulle vara felaktiga, så att elcertifikatsystemet faktiskt leder till önskad effekt.

Miljönämnden ser särskilt positivt på en slopad anslutningsavgift till stamnätet för havsbaserad vindkraft. Trots höga ambitioner i Malmö stads miljöprogram om 100 % förnybar energi till 2030 och trots särskilt utpekade områden i översiktsplanen har etablering av vindkraft inom Malmö stads gränser inte skett de senaste åren. Malmö stads geografiska område är ytmässigt begränsat i förhållande till folkmängden och att hitta lämpliga platser på land för vindkraft som inte orsakar störningar eller konkurrerar med andra intressen är svårt. Till havs är förutsättningarna betydligt bättre för att hitta störningsokänsliga platser men osäkerhet i lönsamhet i kombination med höga investeringskostnader är ett hinder för att få etableringar att hända i Sverige. Kriegers flak och Sjollen är exempel på områden i Östersjön respektive Öresund där utländska aktörer bygger respektive planerar vindkraftsparker på andra sidan landsgränserna men där planerna på den Svenska sidan är pausade av ekonomiska skäl och Sverige därmed riskerar att hamna efter. En slopad anslutningsavgift till stamnätet för havsbaserad vindkraft skulle därmed underlätta för att få nödvändiga

vindkraftsetableringar att hända och för Malmö att komma närmre målet om 100 % förnybar energi.

Småskalig produktion

Miljönämnden ser mycket positivt på förslaget om att utreda hur förenklingar och anpassningar kan ske av befintliga regelverk och skattelagstiftning för att underlätta för nya produkter och tjänster inom energieffektivisering, energilagring och småskalig försäljning av el till olika ändamål samt elektrifieringen av transportsektorn. Enligt en undersökning gjord av Världsnaturfonden från 2015 vill så många som 81 % av Sveriges befolkning producera sin egen energi, men många bor i flerbildshus och har begränsade möjligheter för egen produktion av exempelvis solenergi. Förändringar av regelverk och skattelagstiftning skulle rätt utformade kunna öka möjligheter att exempelvis äga andelar i gemensamhetsanläggningar eller att köpa överskottsenergi från egenproducerande grannar. Denna typ av förändrade ägandestrukturer bör med fördel även möjliggöras när det gäller lagring av energi.

Miljönämnden ser gärna att översynen även beaktar lagstiftningen kring laddinfrastruktur för elfordon på allmän platsmark, där nämnden i dagsläget upplever lagstiftningens nuvarande utformning som ett hinder för en storskalig utrullning av laddinfrastruktur i Malmö och därmed för en omställning av fordonsflottan.

Det är även önskvärt att lagstiftning och skatteregler kring återvunnen energi i energisystemet ses över, för att i största möjliga mån kunna ta till vara på lokala restflöden, exempelvis i kombination med lågtempererad eller temperaturdynamisk fjärrvärme.

Användning och effektivisering

Miljönämnden välkomnar utredningen av eventuella hinder för tjänsteutveckling vad gäller aktiva kunder och effektivisering. De pilottester av smarta nät och smarta hem som gjorts i utbyggnadsområdet Hyllie i Malmö har gett värdefulla erfarenheter och lärdomar som energi- och miljödepartementet med glädje välkomnas att ta del av. Ytterligare pilottester och demonstrationer i större skala, gärna med anpassad lagstiftning och tillåten differentierad prissättning skulle dock behövas för att identifiera möjliga och lämpliga vägar framåt.

Miljönämnden ser mycket positivt på förslaget om att se över Boverkets byggregler och att förändra systemgränsen till använd energi snarare än levererad energi. Med regler som är neutrala till valet mellan el och fjärrvärme gynnas ett systemtänk i energiförsörjningen och risken för enskilda, suboptimerade och samhällsekonomiskt dyra lösningar minimeras.

Överföring

Det är positivt att Energikommissionen föreslår att regelverken kring elnäten ständigt bör utvecklas för att säkerställa att näten byggs ut på ett kostnadseffektivt sätt, att elnäten är möjliggörare för nya produkter och tjänster och att det sker samhällsekonomiskt effektiva investeringar i ny elproduktion. Miljönämnden välkomnar särskilt förslaget om att Energimarknadsinspektionen ska få bevilja demonstrations- och pilotprojekt för särskilda områden i elnäten där nya affärsmodeller och annan prissättning än för övriga kunder får prövas under begränsad period. Framförallt i utvecklingen av smarta nät är det av stor vikt att sådana tester kan göras i liten skala så att verkliga utfall och resultat kan analyseras innan eventuella permanenta ändringar införs i stor skala. Miljönämnden ser även positivt på förslagen om funktionskrav för elmätare, eftersom standardiserade elmätare med hög

upplösning möjliggör för medborgarna att ha aktiv roll i energisystemet och vara en del av en fullt utvecklad efterfrågefleksibilitet.

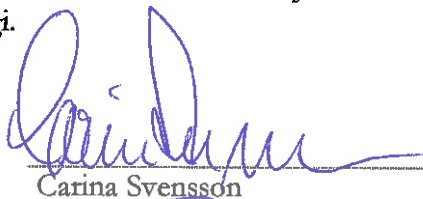
Elmarknadens utveckling

Energi kommissionen poängterar angelägenheten i att skapa förutsättningar för en väl fungerande efterfrågefleksibilitet och Miljönämnden är enig med bedömningen om att nätägarrollen kan behöva ses över för att fullt ut ta till vara nyttorna som smarta nät, energilagring och efterfrågefleksibilitet ger för energisystemet. Dessa lösningar kan i stor utsträckning bidra till minskat antal topplasttimmar och därmed minskade utsläpp av växthusgaser i energiproduktionsapparaten. Det är viktigt att det här finns ett tydligt ställningstagande kring på vilken geografisk nivå näten ska vara balanserade och att nätägarrollerna utifrån detta anpassas så att effektstyrning och efterfrågefleksibilitet används för så effektiv nät drift som möjligt ur ett systemperspektiv.

Barnkonventionen har beaktats vid handläggningen av detta ärende på följande sätt. Denna remiss innehåller förslag som påverkar den framtida utvecklingen av klimatförändringarna i Sverige och globalt, och det är viktigt att vi tar vårt ansvar för barnens framtid genom att stödja alla åtgärder som minskar klimatförändringarna.

Förslaget har utarbetats av projektledare Maja Johansson. Samråd har skett med avdelningschef Per-Arne Nilsson samt enhetschef Jonas Kamleh vid avdelningen för stadsutveckling och strategi.

Ordförande

Carina Svensson

Nämndsekreterare

Eva Kristiansson

Reservationer och särskilda yttranden

Ramtin Masoumi (M) och Lars Myllenberg (M) med instämmande av Inge Garstedt (M) och Rosemary Ricci-Nystrand (M) lämnar ett särskilt yttrande.

Magnus Hulthe Andersson (L) lämnar ett särskilt yttrande.

Håkan Ask (SD) med instämmande av Håkan Andersson (SD) lämnar en skriftlig reservation.

Elisabeth Hellman (V) med instämmande av Matilda Gradin (V) lämnar en skriftlig reservation.